

DESTINATION JOBB

En modell för långsiktig samverkan mellan skola och arbetsliv

ESF-projekt 2023–2026 – Competence Sverige

Bakgrund – varför Destination Jobb?

Under många år har vi på Competence Sverige sett ett återkommande mönster i skolor i Västmanland – ett mönster som också bekräftas nationellt.

Många elever:

- Saknar konkret kunskap om arbetsmarknaden
- Har svårt att se kopplingen mellan skolans innehåll och framtida arbete
- Gör val utifrån begränsade referensramar
- Har olika tillgång till nätverk och yrkesverksamma vuxna

Särskilt i socioekonomiskt utsatta områden blir detta tydligt. När elever inte har arbetslivet nära genom familj eller omgivning får skolan en ännu viktigare roll som brobyggare.

Samtidigt står Västmanland, liksom Sverige i stort, inför växande kompetensbrist inom flera branscher. Behovet av långsiktig kompetensförsörjning är redan stort och kommer att öka.

Det var i skärningspunkten mellan dessa behov som Destination Jobb tog form.

Projektets övergripande ambition har varit att skapa en strukturerad, långsiktig modell där elever får möta arbetslivet tidigt och återkommande och där skola, kommun och arbetsgivare tillsammans bygger broar till framtiden.

Projektet har genomförts på sju högstadieskolor i Västerås, Köping och Arboga.

Totalt har projektet nått **2 386 unika elever** under tre år.

Projektets mål

Destination Jobb har haft fem tydliga mål:

- **Öka elevernas kunskap om arbetsmarknaden**
- **Stärka vuxennärvaron** genom möten med yrkesverksamma

- **Höja studiemotivation**
- **Stärka förutsättningarna för att nå gymnasiebehörighet**
- **Motverka utanförskap** genom breddade perspektiv och ökad likvärdighet

Målen ligger i linje med ESF:s prioriteringar kring inkludering, kompetensutveckling och övergång till studier och arbete.

Så har vi arbetat: fyra återkommande aktiviteter

Elever i årskurs 7–9 har deltagit i fyra aktiviteter per år. Det återkommande upplägget har varit avgörande.

Arbetsmarknadskunskap

Lektioner som ger elever begrepp och sammanhang: Vad är en bransch? Hur hänger utbildning och yrke ihop? Vilka möjligheter finns lokalt och nationellt?

Fokus har legat på att göra kopplingen mellan skola och framtid begriplig.

Branschfördjupningar

Fördjupningar inom teknik, vård och energi – branscher med stort kompetensbehov och tydliga könsstereotypa mönster.

Syftet har varit att:

- Bredda elevernas bild av möjliga yrkesvägar
- Synliggöra bristyrken
- Utmana stereotypa föreställningar

Temaföreläsningar

Föreläsningar om kriminalitet, psykisk hälsa och ung ekonomi, faktorer som påverkar både skolresultat och framtidsval.

Här har fokus varit att stärka elevernas handlingskraft och självförståelse.

Studiebesök

Studiebesöken har varit den mest resurskrävande, men också mest uppskattade, insatsen.

Elever har fått:

- Se arbetsplatser i praktiken
- Möta yrkesverksamma
- Ställa frågor
- Genomföra praktiska moment

Studiebesöken har skapat konkreta möten som annars inte hade skett.

RESULTAT OCH EFFEKTER

1. Ökad arbetsmarknadsförståelse

Elever som deltagit i projektet under tre år ökade sin självskattade kunskap om arbetsmarknaden från **2,0 till 2,8** på en fyrgradig skala.

Men den mest betydelsefulla förändringen syns i språket.

I början var svaren ofta korta och osäkra:

“Jag vet inte.”

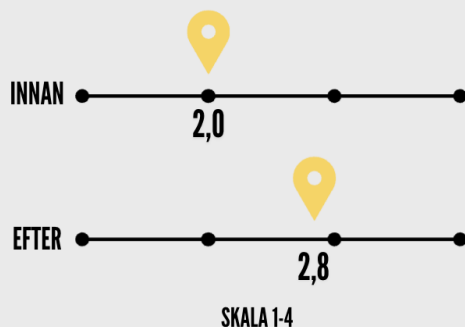
“Jobb.”

Efter tre år använder elever begrepp som bransch, resonerar om olika yrken inom samma område och kopplar samman utbildning, val och framtid.

Det handlar inte bara om mer kunskap utan om en mer sammanhängande förståelse.

ARBETSMARKNADSFÖRSTÅELSE

HUR MYCKET KUNSKAP OM
ARBETSMARKNADEN ANSER
DU ATT DU HAR?

INTERVJUFRÅGA: VAD TÄNKER
NI PÅ NÄR NI HÖR ORDET
ARBETSMARKNAD

Från, "Jag vet inte".

Till, "Olika jobb
inom en slags
bransch"

2. Studiemotivation: från krav till sammanhang

Motivation fanns redan i början men den var ofta yttre och reaktiv.

Efter tre år ser vi en tydligare koppling mellan skola, gymnasieval och framtid. Elever uttrycker i högre grad varför det är viktigt att anstränga sig.

HUR ÄR DIN STUDIEMOTIVATION UTIFRÅN ATT..

skala: 1-10
svar: medelvärde

..få behörighet till gymnasiet.

INNAN	EFTER
7,3	7,9
8,7	8,7
6,8	7,3
4,2	4,1

..få ett jobb i framtiden.

..få användbar kunskap.

..det är roligt att gå i skolan.

Samtidigt ser vi en viktig signal:

Skolan upplevs som viktig för framtiden men vad de lär sig i skolan upplevs inte alltid relevant för arbetslivet.

**ELEVER UPPEVER SKOLAN SOM VIKTIG FÖR FRAMTIDEN
MEN VAD DE LÄR SIG I SKOLAN UPPEVS INTE
ALLTID RELEVANT FÖR ARBETSLIVET**

Detta pekar på vikten av fortsatt utveckling kring arbetslivsanknytning i undervisningen.

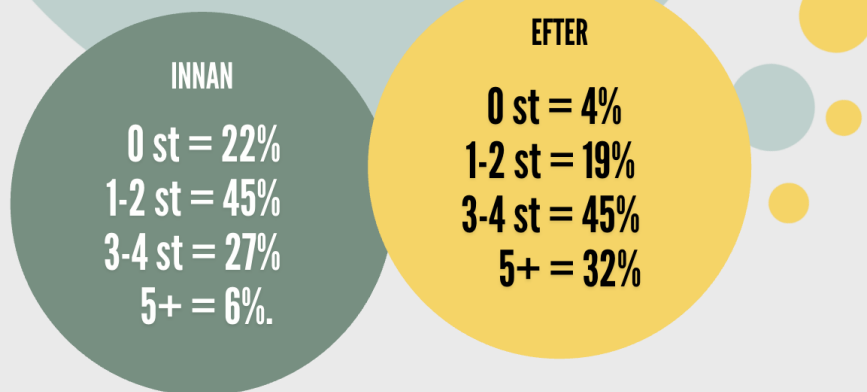
3. Vuxennärvaro och förståelse för arbetslivet

Fler elever upplever nu att de möter yrkesverksamma flera gånger per år.

Andelen elever som förstår varför arbetsgivare vill möta dem ökade från cirka 45 % till över 60 %.

Eleverna visar en mer realistisk förståelse av arbetslivets logik: att mötena handlar om förberedelse, inte bara inspiration.

HUR MÅNGA BESÖK PER ÅR HAR NI I SKOLAN MED VUXNA FRÅN OLIKA FÖRETAG?

4. Långsiktighetens betydelse

När vi jämför elever som deltagit i tre år med dem som varit med kortare tid ser vi tydliga skillnader.

Båda grupperna ökar sin kunskap.

Men treårsgruppen utvecklar en djupare och mer sammanhängande förståelse och en tryggare självbild i relation till arbetsmarknaden.

Långsiktighet gör inte att unga lär sig mer. Den gör att det de lär sig hänger ihop.

5. Studiebesökens särskilda effekt

I flera branscher ökade andelen elever som kan tänka sig arbeta inom området markant efter besök.

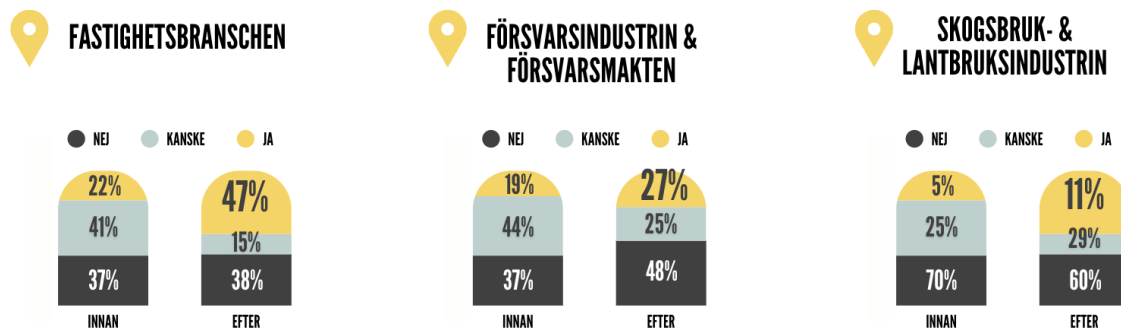
Exempel: Fastighetsbranschen ökade från 22 % till 47 %.

Studiebesöken har fungerat som:

- Reality checks
- Perspektivbreddare
- Likvärdighetsskapande möten

De har varit särskilt viktiga för elever utan egna arbetslivsnätverk.

Studiebesök handlar inte bara om att visa ett jobb. De handlar om att visa att man hör hemma i framtiden.

“DET VAR VÄLDIGT VIKTIGT OCH EN NY ALTERNATIV HUR JAG KOLLAR PÅ VÄRLDEN.”

PETTERSBERGSKOLAN, ÅK 7

“DET VAR BRA ATT VETA ATT HITTA FÖRETAG SOM HAR MÖJLIGHETEN ATT FORMA MIG TILL EN VÄLVÅRDAD VUXEN OM NÅGRA ÅR.”

SCHEELESKOLAN, ÅK 7

“DET VAR ROLIGT OCH GAV ETT BRA INTRYCK OM LANTBRUKS PROGRAMMET OCH ARBETET.”

KARLBERGSSKOLAN, ÅK 8

6. Filmer och intervjuer

Holger årskurs 9, som under hela sin högstadietid deltagit i projektet

Holger beskriver en tydlig förändring i sin förståelse av arbetslivet. Han upplever att han idag har mer kunskap om vilka jobb som finns, vilka branscher som är stora och hur många olika vägar det faktiskt finns att specialisera sig inom.

Han lyfter särskilt att det gör skillnad att få möta arbetslivet flera gånger, inte bara en gång. Ett enstaka besök kan ge en begränsad bild, men återkommande möten visar att arbetslivet ser olika ut beroende på plats, arbetsmiljö och inriktning. Genom flera möten får man, som han uttrycker det, “flera bilder” och kan därmed förstå helheten bättre.

För Holger har projektet haft konkret betydelse inför gymnasievalet. Från att initialt ha övervägt samhällsprogrammet började han under projektets gång intressera sig för elektrikerutbildningen. Det avgörande var inte bara informationen i sig, utan möjligheten att samtala med yrkesverksamma elektriker och ställa egna frågor om arbetsdag, arbetsmiljö, lön, utvecklingsmöjligheter och hur arbetsmarknaden ser ut, sådant som inte alltid går att läsa sig till.

Han betonar också vikten av att skolan skapar dessa möten. Alla har inte vuxna i sin närhet som kan berätta om olika yrken. Utan dessa kontakter hade han själv varit mer osäker kring sitt val.

Sammanfattningsvis beskriver Holger hur projektet:

- Breddat hans bild av möjliga yrkesvägar
- Gjort gymnasievalet mer konkret
- Visat att samma yrke kan innebära många olika arbetsuppgifter
- Skapat möjlighet att ställa frågor direkt till yrkesverksamma

Hans berättelse illustrerar hur återkommande och strukturerade möten med arbetslivet kan bidra till ökad tydlighet, minskad osäkerhet och mer genomtänkta framtidsval.

Olle Ytterberg på Combitech som mottagit elever vid studiebesök

För Combitech och Saab handlar deltagandet om att synliggöra teknikbranschen och visa hur bred och utvecklande den faktiskt är. De vill ge elever en mer konkret bild av vad arbete inom försvars- och teknikindustrin kan innebära, från arbete med rymd och flyg till avancerade system som Gripen.

Olle betonar att branschen erbjuder långsiktiga karriärmöjligheter där man kan byta inriktning, utvecklas och lära sig nytt genom hela arbetslivet. Han vill också utmana föreställningar om industrimiljöer genom att visa att arbetet ofta sker i moderna laboriemiljöer med hög teknisk nivå.

Samtidigt lyfter han en särskild utmaning: mycket av det företaget arbetar med är sekretessbelagt. Det gör det svårt att fullt ut visa verksamheten utåt. Just därför blir studiebesöken och mötena med elever viktiga, de ger en inblick som annars är svår att få.

Sammanfattningsvis beskriver Olle hur samverkan med skolan är ett sätt att:

- Väcka intresse för teknikbranschen
- Bredda elevernas bild av industrin
- Visa långsiktiga karriärmöjligheter
- Skapa tidig kontakt med framtida kompetens

Hans medverkan visar hur företag ser värdet i att möta ungdomar redan i högstadiet – både för att inspirera och för att långsiktigt bidra till kompetensförsörjningen.

Björn, tidigare biträdande rektor på en av de deltagande högskolorna samt styrgruppsrepresentant

Björn beskriver att projektets start inte var friktionsfri. I början fanns ett visst motstånd hos delar av skolpersonalen. Det handlade inte om ovilja, utan om osäkerhet: Vad är det här? Hur påverkar det vår undervisning? Är det ännu ett projekt vid sidan av allt annat?

Arbetet med att förankra Destination Jobb blev därför en viktig del av genomförandet. Genom dialog, återkommande samtal och tydliggörande av syftet arbetade skolledningen med att skapa förståelse för varför skolan valt att delta och vilken nytta projektet kunde göra, både för elever och för verksamheten som helhet.

En viktig del var att personalen inte bara tog emot insatserna, utan också aktivt involverades. Lärare fick exempelvis planera inför studiebesök och arbeta med förberedelser tillsammans med eleverna. Det skapade ägarskap och gjorde att aktiviteterna blev en del av skolans arbete, snarare än något som "kom utifrån".

Björn är tydlig med att förändringen tog tid. Det handlar inte om veckor eller månader utan om år. Att förändra synsätt och arbetssätt i en skola är en process som kräver uthållighet, struktur och gemensam riktning.

Han sammanfattar erfarenheten med två centrala reflektioner:

“Destination Jobb är ingen mirakellösning – utan accelererar en viljeriktning för skolan.”

Med det menar han att projektet inte ersätter skolans uppdrag, utan förstärker och tydliggör en redan önskad utveckling: att knyta skola och framtid närmare varandra, och att göra studie- och yrkesvägledning till en hela-skolan-fråga.

Björn beskriver hur projektet över tid har gått från att vara ett initiativ till att bli en del av skolans struktur – och hur det i dag upplevs som ett stöd i det systematiska kvalitetsarbetet snarare än ett tillfälligt projekt.

Björn avslutade med att säga:

“Om man vill utvecklas som skolledare kan jag varmt rekommendera att delta i Destination Jobb.”

LÄRDOMAR

Projektet har tydliggjort flera faktorer som är avgörande för hållbar samverkan:

- Samverkan kräver aktiv samordning

- Struktur och årshjul underlättar planering
- Intermediärrollen är central – tiden för samordning finns sällan hos skola eller arbetsgivare
- Långsiktighet är avgörande för fördjupad effekt
- Arbetslivsanknytning behöver planeras tillsammans med undervisningen

Destination Jobb har successivt gått från att vara en insats till att bli en modell.

Hållbarhet och fortsättning

Arbetet fortsätter genom nya initiativ och fördjupade samarbeten, bland annat: Det treåriga ESF-projektet VIBES

Ambitionen är att vidareutveckla den modell som nu etablerats.

Sammanfattande slutsats

Destination Jobb har:

- Breddat ungas bild av arbetslivet
- Skapat möten som annars inte hade skett
- Stärkt kopplingen mellan skola och framtid
- Bidragit till ökad likvärdighet

Men framför allt har projektet gett fler elever möjlighet att se sig själva som en del av framtiden – inte som åskådare, utan som deltagare.

Vill du veta mer?

Kontakta Kajsa Börjeson

Kajsa@competence.se

070-684 77 52